

ИЗЛИЗА ОТ 1900 ГОДИНА

БЪЛГАРСКИ ВЕСТНИК

ИЗДАНИЕ НА БЪЛГАРСКАТА ПРАВОСЛАВНА ЦЪРКВА ЗА РЕЛИГИОЗНА И ЦЪРКОВНО-ОБЩЕСТВЕНА ПРОСВЕТА

ГОДИНА СХИЛ, БРОЙ 21

СОФИЯ, 16-30 НОЕМВРИ 2012 г.

ЦЕНА 0,70 лв.

e-mail: sinizdat@gmail.com, synpressbg@gmail.com

Официален сайт на Св. Синод на БПЦ – www.bg-patriarshia.bg

130 ГОДИНИ

от полагането на основния камък на старопигиалния патриаршески катедрален храм „Св. Александър Невски“

100 ГОДИНИ

от построяването на храма

98 ГОДИНИ

от рождението на Светейшия Български патриарх Максим

и посрещането в България на чудотворното копие на светогорската Богородична икона „Достойно естѣ“

Съборна св. Литургия в ПКСХП „Св. Александър Невски“ по повод юбилея на катедралата

Представители на всички Поместни православни църкви влязоха в ризацата и възвяха участие в съборната Света Литургия на 28 октомври по повод 130-годишнината от полагането на основния камък на старопигиалния патриаршески катедрален храм „Св. Александър Невски“, 100-годишнината от построяването на храма и по случай посрещането в България на чудотворното копие на светогорската икона „Пресвета Богородица „Достойно естѣ“, дар от светогорското манастихство за патриаршеската катедрала по повод славословния юбилей.

Светата Литургия в този празничен ден бе оглавена от старшия митрополит – Негово Високопреосвященство Сивенски митрополит Йоанкиев.

В съслужение с него около святия Престол на празнувания храм застанаха: представителят на Велеската патриаршия – на Италия и Малта митрополит Госидий; от Александрийската патриаршия – Аксумски митрополит Петър; от Антиохийската патриаршия – Палмирски еп. Йован; от Иерусалимската патриаршия – Востронски митрополит Тимофей; от Московската патриаршия – Старополски и Невномиски митрополит Кирил; от Грузинската патриаршия – Зугдидски митрополит Герасим; от Еладската архиепископия – Християнополски еп. Прокопий; от Подската митрополия – Гордишки епископ Пансий; от Чешката и Словацката митрополия – Ходонски епископ Йоаким; от Албанската архиепископия – Аполонийски епископ Николай.

В съслужението участваха високоросените митрополити от Св. Синод на БПЦ-БГ: Видински Дометян, Русенски Неофит, Неврополски Натанайл, Ловчански Гаврил, Пловдивски Николай, Доростолски Амвросий, който взе молитвено участие, и просвещените епископи на БПЦ: Свободски Наум, главен секретар на Св. Синод; Адрянполски Елагий, игумен на Рилския старопигиален манастир; Тивериополски Тихон, председател на пърковното настоятелство при патриаршеската катедрала;

На стр. 3

Св. Православие отбелязва 98-годишнината на Негово Светейшество Българския патриарх и Софийски митрополит Максим

С празнична св. Литургия и молебен за царя и благоруселване на Престолства на БПЦ отбеляза църковното изпълнение 98-годишнината на Негово Светейшество Българския патриарх и Софийски митрополит Максим – най-старият по възраст и по патриаршеско служение сред престодостелите на сестрите Поместни православни църкви. Всички те изпратиха специални приветствия, в които изразиха своята почит и благопожелания към Светейшия ни патриарх и изпратиха свои представители, които да вземат участие в организирането на този повод празненства в София.

За жалост, поради физическа немощ Негово Светейшество, по препорука на лекуващите го лекари, не взе участие в честванията, както бе обявено предварително. Светата Литургия в този ден и последващият молебен бяха оглавени от Негово Високопреосвященство Сивенски митрополит Йоанкиев.

В богослужението взеха участие представители на Поместните православни църкви: митрополити на Италия и Малта Генадий – Велеската патриаршия, Аксумски митрополит Петър – Александрийската патриаршия, Палмирски епископ Йован – Антиохийската патриаршия, Востронски митрополит Тимофей – Иерусалимската патриаршия, Старополски и Невномиски митрополит Кирил – Грузинската патриаршия, Зугдидски митрополит Герасим – Еладската архиепископия, Бугданьанско-никитски епископ Йоанкиев – Сръбската патриаршия, Християнополски епископ Прокопий – Еладската архиепископия, Гордински епископ Пансий – Полска митрополия, Ходонски епископ Йоаким – Чешка и Словацката митрополия, Аполонийски епископ Николай – Албанската архиепископия.

От българска страна за здравето на Негово Светейшество патриарх Максим съборно се помолва високоросените митрополити: Видински Дометян, Варненски и Великопреславски Кирил, Великотърновски Григорий, Русенски Неофит,

На стр. 4

Молбен и Велика вечерня с посрещане на атнската светня - Богородичната икона „Достойно ест“ в София

На 27 октомври в 17,30 ч. в София цялата ни Църква и цята България людувано посрещане чудотворното копие на чудотворната атонска икона „Достойно ест“.

На пл. „Св. Александър Невски“ атонските пратеници на Свещенна Кинотич (религиозното на Света Гора - Атон) тържесво с и бравно любезно приеха светосторазия ар за българския народ на представителите на Св. Синод на Българската православна църква-Българска патриаршия - високосрещоестите Варненски и Великотърновски митрополит Кирил и Пловдивски митрополит Григорий. Те с благоговейно трепет носха чудотворната икона и я понесоа към приоблажението се откъм патриаршеската катедрала „Св. Александър Невски“ български архiereи, начело на които бе високосрещоестият Сивевски митрополит Иоанкич. Съпроводи ги цялото българско свещенство, монашествани, официални гости, църковнослужители, православни преподаватели, семинаристи и варшан народ. Митрополит Иоанкич се помолви на св. Богородица и целува иконата с нейните и на Богостения и Силе дивее, които светията завинаги се остане в ПКСХП „Св. Александър Невски“ за всебългарско благословение, духовна помощ и закрила.

След това литургично шествие при голяма радост на посрещаната народ цялата чудотворната икона „Достойно ест“ в патриаршеския храм-наметник, където с благословението на Негово Светейшество Българският патриарх Максим Сивевският митрополит Иоанкич отдаде молбена и владенията ѝ. В него, както и в последващата во Велика вечерня, се включиха гостите-представители на Поместните православни църкви: митрополитът на Италия и Малта Геналди (Вселенска патриаршия), Аксумски митрополит Петар (Александрийска патриаршия), Палмарски еп. Йоан (Антиохийска патриаршия), Вострочен митрополит Тимотеи (Иерусалимска патриаршия), Старополски и Невномоски митрополит Кирил (Московска патриаршия), Зугдидин митрополит Герард (Грузинска патриаршия), Будапештски архиепископ Сивоскоп Иоанкич (Сръбска патриаршия), Християновски еп. Прокопий (Гръцка православна църква), Горлицки епископ Павсий (Полска православна църква), Холмски епископ Иоанкич (Православна църква на Чешките и Словацките земи), Албански епископ Николай (Албанска православна църква) заедно с придружаващи ги делегации от духовенство и миряни.

От страна на Св. Синод на БПЦ-Българска патриаршия в тържесвения молбен виках уместно високосрещоестите митрополити: Видински Дометиян, Варненски и Великотърновски Кирил, Великотърновски Григорий, Русенски Неофит, Неврокопски Натанаил, Ловчански Гаврил, Пловдивски Николай, Ботровски Амвросий, както и преосвещените епископи на БПЦ: Стойбски Наум (гл. секретар на Св. Синод), Тиверийски Тихон (председател на църковното настоятелство при ПКСХП „Св. Александър Невски“), Зиевски Йоан (вицепрезидент на Св. Синод, митрополит), Велички Синоий (викарий на Видински митрополит), Траяновски Кириак (викарий на Врачански митрополит), Агагонийски Борис (викарий на Бачковски манастир), Константиновски Григорий (викарий на Западнo и Средносрещоестия митрополит), Бранички Григорий (игумен на Троянския манастир). Във всеправославното събрание молбене се включиха и гостите брати от манастири на Света Гора - Атон, сестри и владенията на Ефрем (брат на каноничното братство на манастира „Св. Евфимий“), икографската копие на чудотворната икона „Достойно ест“, дарено на БПЦ-БП. Към Божиата Майка, ведно с архiereите и атонските пратеници, отнариха молитвите: митрополит Григорий, митрополит Кирил, Русенски Григорий, Пловдивски Николай, Варненски и Великотърновски Кирил и Румънската православна църква и на Румънската православна църква у нас - игумен Филип Василев, старк еп. Нелуи Одр и йеромонах Зоит Гавриел, високосрещоестите архиеп. Дивоний (началник отелд „Боголюбие“ при Св. Синод) и архиепископ Николай (Св. Синод) (представители на БПЦ-БП, обржаници българската православна община в Атина), старк еп. Ангел Ангелов (протоиерей на Софийска св. митрополит), представители на сточлични храмове, духовници от цята България, патриаршеският аксумски митрополит Нещев, софийският митрополитски джакон Иван Пет-

ков, пловдивският митрополитски джакон Илиан Александран, джакон Петар Симеонов (митрополитска катедрала „Св. Несежд“), джакон Радоко Иванов (Софийска синагора).

Во преме на молбена митрополит Иоанкич, от името на всички уповащи се на Богородичното застъпничество пред Света Троица, казва: „О, Пречиста Дево, Богородице, боголюбовна Майко, единича непоравна надежда за нашето спасение! Милостно погледни на нас, предтопящи се вара и любото, които се поклане на молитва на твоя твоя пречист и свещен образ: премеи нашето хладно иезие и го принеи с твоите си молитви на твоя Сил и наш Бог - Господ Иисус Христос, да прости нашите прегрешение и спасително да ни помилва“. (Пълния текст на молитвата може да претеете на стр. 3.)

В словото си сца завършва на молбена Сивевският митрополит възкликна: „Рада се сърнето ми, възливи се духът ми, защото този храм се дуостно завинаги да преме тази велика светня... Люкувайте, всички православни християни, защото посрещане великото съкровище - чудотворното копие на иконата „Достойно ест“. Това говори за голзата Любув на Свещенна Кинотич към българския народ и Българската православна църква, за които ние сърдено благодарим и на които отбравяме все същата братска и молитвена в Господо обещ: „От иезана година житейското море става все по-бурно. Но ние вярваме и почитаме св. Богородица, която е наша обая Майка; тя е най-милостивата пред престола Божий и иезата ще ни помогла, за да достигнем целен пристиан на Божиего спасение... Благодарим на Свещенна Кинотич, на Българското атонско служение, на зографа йеромонах Ефрем, който иезина тази света икона. Остава да се молви и да живеим във вара, единливост и мир. Амин!“

В отгнетното поздравително слово на Свещенна Кинотич бе подчертано, че „иконата „Достойно ест“ се иезинява за многообразната български народ“ като знак и за това, че трябва да преодолеем нашите прегрешения, възликанията перади историко-политическите ни „Двее сме дължна да възстановим духовите си врълки, защото сме членове на единото семейство на православните християни... Предаваме благословенията на Свещенна Кинотич, както и на всички отци, погрудили се откъм на Света Гора и ни покланеаме св. Богородица да ни помогла по пътя на освещението и спасението. Амин!“

В 18,15 ч. в патриаршеската катедрала „Св. Александър Невски“ Великата вечерня, която с благословението на Негово Светейшество Българският патриарх Максим бе представявана от Негово Високосрещоестие Пловдивски митрополит Николай. Той с архiereите шевина и ревност, с особена възлиденост и незадоволявано пение отдаде молбението и слар и народ към Бога и Пречистата Дева Богородица. Иточно-църковните песнопения бяха изпълнени на два клироса от хора на СДС „Св. Иван Рилски“ с диригент Любомир Игнатов и от митрополитския хор „Св. апостол Ефрем“ на Пловдивска св. митрополита с диригент протоналт Георги Радев.

Ведно с архiereите и духовенството, изпълнена с топлота и надежда вечерна молитва към Света Троица и към Божиата Майка отнариха синодални и митрополитски служители, посланици, академични представители, многоброен православен народ, събрани под купола на патриаршеския храм, празнуващи 130 години от първата конка и 100 години от построаването ѝ. Велики възлиденски молитвите си Пречестата Богородица за зарането на Светейшата Българска патриарх Максим, както и за обединено служение и единството на Едната сакта, съборна и апостолска Църква, и за възлики напредък и благосветение в Българската православна църква.

След отпуща на Великата вечерня духовници и миряни голямо споделяха духовната си благодарност към Бога за дълбото Му благосветение, сторию към нашата Църква. Всеобщото покланение пред лика на Божиата Майка бе сакта пренавнана вечерня молитва. Предлика голзата ми радост, че дареното на ПКСХП „Св. Александър Невски“ копие на чудотворната Богородична икона „Достойно ест“ завинаги се остане в Български като богатаден храм за БПЦ и за всички цята България, патриаршеският аксумски митрополит Нещев, софийският митрополитски джакон Иван Пет-

тани от Сиводнао издателство по решение на Св. Синод бронзурни и книжии икоки за нападване във вара и за благосветение на домовете им.

След тържеството от храма в сырата на всички протдъжи да се лее молитвеното песнопение в чест на Божиата Майка, открито на Църквата от св. архиеп. Гавриил и дадо името на нейната чудотворна икона „Достойно ест“. Достойно ест, яко конствну блазата Те, Богородицу, приисмоблжениа и пренероичую и Матерь Бога нашего, Честнейшую Херувим и славнейшую без сравнения Серафим, без истления Бога Слова рождишую, сущую Богородицу Тя величаем!

Съборна св. Литургия в ПКСХП „Св. Александър Невски“ по повод Юбилея на катедралата

От стр. 1

Архиепископът от Св. Синод на БПЦ по време на св. Литургия

Господиците архiereи взели участие в служението

Момент от съборната св. Литургия

Архиепископско благословение

Нескромният поют от хора, желаници да се поклонят на светопоказалата стеница

Знепоскоп Йоан, викарий на Софийския митрополит; Велички Своний, викарий на Видинския митрополит; Траянополски Кириан, викарий на Врачанския митрополит; Константиновски Антоний, викарий на Западния и Среднобългарския митрополит.

В служението взела участие и архимандрит Дионисий, началник отзед „Богослужебей“, архимандрит Атанасий, завеждащ българската енория „Св. Йоан Рилски“ в Атина, игумен Филип Василев, представител на Руската патриаршия при Българската патриаршия, и стар. ик. Исзуд Опри, представител на Румънската патриаршия в България, прослужил на Софийска св. митрополия стар. ик. Ангел Ангелов, храмовото свещенство – стар. ик. Костанди Гаврил и свещ. Антоний Милушев; стар. ик. Мина Минчев, председател на митрополитската катедрала „Св. Неделя“; ик. Василей Сарин, от Културно-просветния отзед; прот. Давид Шарейнидзе, Грузинска православна църква; прот. Николай Петров, Чешка и Словацка митрополия; и докторите: Александър Мещев, Иван Петков, Петър Симеонов и Радоан Йованов.

По време на принашната канон главният секретар на Св. Синод Негово Провосветенство Стойбиан ек. Наум отгласи „Литургическо и Синагодално послание по повод 1300-годишния юбилей на осъществяване камък на старинизацията патриаршески катедрален храм „Св. Александър Невски“, 100-годишнина от построяването на храма и посрещането на чудотворното копие на светогорската Богородична икона „Достойно ест“ (ви стр. 4).

В края на принашната света Литургия Сливенският митрополит Ионкий пръвиста пратениците на есестрите Поместни православни църкви и всички, взели участие в съборната богослужба. И като припомни думите на Христос: „Където си аз, азвит жити има събраи в мое име, там съм аз посрещ так“ (Мат. 18:20), изрази задоволството си, че събраи в името Христово, в единство и любов до муштва и богомолно народ отпращаха заедно дошлите при Божия Престол в този паметен ден, в който отбелязваме стеновекния юбилей на патриаршеската катедрала на България. Митрополит Ионкий цитира евангелския текст от Евангелието според св. евангелист Лука гл. 6, ст. 48-49 (за камъта изграден в дъждовен сезон върху камък) и каза, че този дом Господен, нашият катедрален храм „Св. Александър Невски“, е изграден на здравите основи на православната вяра на нашия народ и не трябва вовеки.

В построяването на думите на архиепископ български от всички краища на страната се стичат в жертвуващия храм, за да се поклонят пред скъпия дар за България – чудотворното копие на чудотворната светогорска икона „Превеста Богородица – Достойно ест“. Търпеливо изчакващи да делят онази своя ред, те пристъпват към проскритията в чудотворната икона, за да отпратят с вяра, надежда и любов своята молитва към Бога пред образа на „Непосрамнащата застъпница на християните и неизменна молчалива пред „Вървца за мошеници ред“ за който песен: „Достойно е, наистина, да те облажавме, Богородице, винаги благовна и перепорочна и Майка на нашия Бог. По-тима от херувимите и несправно посылана от серафимите, неслезно родила Бог Слово, съзидачка Богородица, те възлюбем!“

На всички била раздадени за благоословение осветени иконки с чудотворното копие на Превеста Богородица „Достойно ест“ и брошури за чудотворната икона и дивното събитие свързано с нея.

В този ден гостите от Сливенска Католическа на Света Гора, преводачи от Негово Високосветенство цитираният и Великочерпалския митрополит Кирил, заедно с Бузиджелевския-визичкия епископ Йоанис (СЦ) и придръжачния мана – от Бузиджелевското атоноско служение в духовници, посетиха Троицката света обител, където в служение с игумена на обителта Бранцис ек. Григорий и манастирския ефемтарий Верономас Кириа (Тодоров) отслужиха света Литургия.

Александра
КАРАМИХАЛЕВА

Молитва от молебен по повод посрещането на иконата „Достойно ест“

Г Пречиста Даво, Богородице, боголюбива Майко, единка непорочна, молява надобно за нашето спасение и вяра и любов, които се повдига на нас, молитва на този твой пречист и свещен образ: приеми нашето злобавно криво и го приеми с твоите си молитви на твоя Син и наши Бог – Господ Исусе Христос, да прости нашите прегрешения и спаси-елно да ни повдига.

О Пречиста Владичице, Пречиста Богородице! Като надлеж колелокрепко пред светата ти икона, смирено те моля: чий гласа на молебенето ни, виж скрътна ни, виж скрътна ни и като любовна ни на Майка, погърби да се притичем на помощ на нас, грешните! Умоли твоя Син и наши Бог да не напусби заради беззаконията ни, но човечколюбиво да прости Своята чужда милост към нас! Измоли, Владичице, от Неговата милост телесно здраве и душевно спасение: ястре живот и плодородие на земята; благоотворение на вълдура и благоословение свине; за всички наши добри дела и нечестия! И както в проносите си погледна милостиво към смиреното славословие на атопския послужник, който те възпява пред пречистата ти икона и си му изпратила Архангел Гавриил в инокски образ да го научи да те небесната песен, с която те прославя Ангелите, така сля приеми и устроена молитва, която ти призовам.

О, възпявания Царице! От сърце те моля, протеси към Господо богушество си рме, с които си носила Богоудачената Христа, и Го умоли да не избави от осакто гла. Прови, Владичице, милостта си към нас, които сие свиряне умножи те си моля: помози на малорешето ни, настани ни в пътя на добродетелта, спаси ни от изкушенията, прелазни от нас нечестивата, клеветите и измудожение борба, бедни скръбните, умни отча, геште, обличащи всички, които си в нищета и мело, помози на бедстваните и на скръти от мянменоси гръм, от бедствосен пожар, от глад, от земтрисе, топот и свиртоноски равн. Умовети ни да изживем благошество твои зелен живот, в който ти си наше упование и упеса, по волю и заветностество, ти събуди с твоите ямичва благост да поучаи непорочна чията християнска кончина и да наседели Небесното Царство по личието ти ходяшество пред Родила се от тебе Христос, нашия Бог. О Марце Проводено, спаси всички страни и нашето Отечество, всички градове и твой град, на който се даде този твой чудотворен свят образ за благодатен покров и крепко ограждение. Чрез тебе, Даво Богородице, поети на атопския послужник чудеси се допийни – атопика и нас със сля от горе, за да можем и нас достояно да те възпяваме ведно в Ангелите като Препорочна Майка на нашия Бог, за да се сподобим с небесно блаженство чрез благодатта на твоя Син – нашия Спасител Господ Исусе Христос. Клоуте заедно с Безднания Мъ Отец и с Пречистата, бля и животоурица Госво Дух подобна вяра вяра, власт, чест, благодарение и поклонение во всяка ввек.

ПАТРИАРШЕСКО И СИМОНОВА ПОСЛАНИЕ

по повод 130-годишнината от полагането на основния камък на старовизантия патриаршеската катедрален храм „Св. Александър Невски“, 100-годишнината от построяването на храма и посрещането в България на чудотворното копие на светогорската Богородична икона „Достойно ест“

Взлюбени в Господа братя и сестри,

Вече столетие над града на Божията Премъдрост, престолна София, се извисил блещкавите куполи на старовизантия патриаршеския катедрален храм „Св. Александър Невски“, най-вселенния храм на Православната ни църква, знак за Божията Присъствие и Божията любов към българостения

ни православен народ, свидетелство за руско-българското и всероссийското единство, заслуга за радост и гордост за всеки православен българин, българост по български народ към руския храм Особително и руски народ за особено-единство ни от 5-годишното робство. Вече столетие величностното присъствие на този храм продължава да свидетелства за истинността на Господните слова, че „Икон: нима любов по-голяма от тази, че да любиш душата си за своите приятели?“ (Иван 15:13), а камбанният му звън, както преди, така и сега събужда в сърцата и в душите ни топли чувства на обич и признателност към всички онези, които в изпълнението си са обичали ни чомечките отаждо и сили, и живот за нашата свобода и благоустоение през вековете.

Решението за въздигането на храма бе вече почти веднага след възстановяването на самостоятелния живот на нашата държава. Скоро след Освобождението народните представители в Църковното Училищно събрание решиха в народен път начопане за събиране средствата за градежа. За изваждането на годарост към България и занаемната се българска и руска края свобода и възле помие памет и признателност към първите православни войждо, гледища крвта и живота си обдурването на своите православни братя-българи, вчени спомени за героичната самоверта на полеките млади православни воино, полеките душите си, следващият път на Христа Спасителя, за своите братя и приятели.

Основният камък на днешния патриаршеския старовизантия катедрален храм бе полаган в 1882 г., а деля на подпечатан на Саметсфанския договор, замяна на завинаги реалността на нашето Освобождение, а триесет години по-късно над старата София поименно се издигане нов православен храм, нов дом Божий – „Св. Александър Невски“, носещ името на небесния покровител на император-особителна Александър II Николай. Бъра на новия добротворителни традиции, за реализиране на народната воля не бяха жили сили и средства, а в градежа и украсата на новия Александър Невски събор в София съсредоточиха силата си най-обриче за предмети, архитектура и икономика. Така, а успелиа на всички православни българи и по Божие съизволение, столицата на нашата нова свобода България се доби с величностния си символ, символ символ едновременно на нашата стили-

зация и на всероссийското единство, таваното единство, таваното единство се принасят благодарствени молитви към Венедикта или Венедикта Му и безмерна милост към благоустоения ни народ.

Братя и сестри, В тези толкова гърдестени за Църквата ни дни се устоимост и се още един знак на Божията милост към Божията милостностна и с благодарност към Господа Бог днес посрещане на българска зема ново душно съществуване – чудотворно копие на чудотворната атическа икона на Пресвета Богородица „Достойно ест“, изготвено на Света Гора като братски молитвен дар за българостения православен народ и в чест на първото столетие на оския на патриаршеския катедрален храм „Св. Александър Невски“. Да даде Бог, процес, щото по молитвите на св. Александър Невски и под покров на Божията Майка, ние всички да възраснем в Христа Исуса, в обрелосте и жертвената готовност да Го следваме по Неговия път към вечното Царство на Отца!

Отчески поздравяваме клара и миряните на Българската православна църква – Българска Патриаршия с тържественно юбилей – благоустоеното първо столетие на старовизантия патриаршеския храм-аметнища „Св. Александър Невски“, молитвено благожелателна на всички градеж, духова борност и апостолско здравниство, та по божествено пример на одадите и дадем си за нас православни воино да бъдем и ние истински Христови воино и подражатели. Амин.

ПРЕДСЕДЕТЕЛ НА СВ. СИНОД

† МАКСИМ

ПАТРИАРХ БЪЛГАРСКИ

ЧЛЕНОВЕ:

† Бранчески митрополит КАЛИНИК

† Сливенски митрополит ИОАНИКИЙ

† Видински митрополит ДОМЕТИАН

† Варненски и Великопреславски митрополит КИРИЛ

† На САЩ, Канада и Австралия митрополит ВОСИФ

† Западно- и Средноевропейски митрополит СИМОН

† Великобългарски митрополит ТРИГОРИЙ

† Русенски митрополит НЕОФИТ

† Неврокопски митрополит НАТНАНАИЛ

† Плевенски митрополит ИГНАТИЙ

† Старозагорски митрополит ГАЛАКТИОН

† Дюнавски митрополит ГАВРИИЛ

† Пловдивски митрополит НИКОЛАЙ

† Доростолски митрополит АМВРОСИЙ

От стр. 1

Неврокопски Натанаил, Дюнавски Гавриил, Пловдивски Николай, Доростолски Амвросий, Стрийски епископ. Начем – гл. секретар на Св. Синод, Евдокси епископ, Теодосий, Тиверийски епископ. Тимон – председател на първоначалното настоятелство при ПКСХП „Св. Александър Невски“, Знепюлски епископ. Начем – викарий на Софийския митрополит, Травновошки епископ, Кириак – викарий на Врачанския митрополит, Азотски епископ, Борис – митрополит на Бачковския старовизантия манастир, Константински епископ, Антоний – викарий на Западно- и Средноевропейския ни митрополит, Бранишки епископ, Григорий – викарий на Търновския манастир.

Вярночестно богоулюбена участие и представителите на светогорското манастирство – членове на Свещенния Кинотич, които съпозволява до София нововизантия манастир „Св. Георги“ – отстоящи на монашеската република, чудотворен образ на Божията Майка „Достойно ест“; Иеромонах Варнава от манастира „Ватопей“, Иеромонах Стефан от Хитленския манастир, Иеромонах Епифаний – епископ на манастира „Пантократор“, Иеромонах Иероним – епископ на манастира „Симеонов-Кетра“, и Иеромонах Ефрем от манастира „Св.Евфимий“, които и изготвиха иконата „Достойно ест“.

Участваха и армяндирит Дювниши – началник отдал „Богослюбев“, армяндирит Анастасий, председател на БЦО „Св. Иван Рилски“, Атина, ижемен Филан (Василев) и ст. ик. Нелузи Юри – представители на Руската и Румънската православни църкви в България, ст. ик. Ангел Ангелов и ст. ик. Стефанов на Софийския митрополит, свещеници и дякони.

Президентът на България Росен Плевнелив, депутати и дипломатически представители, както и директорът на Дирекцията Метрополитански към МС Емил Велинов, присъдилия своята молитва към Бога за Свещенния Български патриарх към тази на служажните и богомолните, италиански епископостения катедрален храм. Те всички участие в празничното богоуслужение, поклониха се пред чудотворното копие на иконата „Пресвета Богородица – Достойно ест“ и пожелавиха за благоустоение осветения при нея иконостас с Богородичния образ.

И в този ден, както обикновено при официални църковни събития, за рела в храма се грижеха възпитаниците на Софийския духовна семинария „Св. Иван Рилски“.

След молебна притивесте към патриарх Максим от името на Св. Синод на БЦО поднесе Русенски митрополит Неофит. Той изговори пред събраното множество, че в този ден години наред

отваряме стълки към Троицката си обител и родното място на Свещенния патриарх Максим, за да му съградим в празничния ден и да отпразним съвместно молитва към Венедикта Бог, Който ни удостои с такава, богоугодна прънростелост, многолетен, достоен престолост на родната ни Църква, с крепка вара в Христа Исуса. На таванното единство Свещенният патриарх, вършещ бийския образ за верните в слово, поведение, любов, дух, вара и чистота.

Почувствал от рана възврат благоудатната възкресявателна сила на Божията Майка, в новия образ-икона „Пресвета Богородица – Троеурчица“, той съедого единство в успешните празненства заедно с монашеското братство на свата обител. На таванното единство Свещенният патриарх, вършещ бийския образ за верните в слово, поведение, любов, дух, вара и чистота.

Подобно на товага, и сега по молба на Негово Свещество чудотворната икона на Пресвета Богородица „Достойно ест“, преди да бъде доведена в настоящия си обиталище – храм-паметнища „Св. Александър Невски“, бе отнесена за поклонение на лекувания се в Патриаршеската болница Свещенния патриарх Максим.

Като итъка, че Бог по молитвите на Пресвета Владичица Богородица винаги е укрепвал деснищата на Негово Свещество, а в неслетно му спускане, митрополит Неофит изговори, да бъде едно в Христа Исуса, да бъде единство, да радеем за благоустоение на свата ни Църква и Божия народ“ и заключи: „Достойно ест, да бъде едно в Христа Исуса, да бъде единство с да славим и прославяме Господ. Нему чест и владичество Амин!“

Слово-отговор от името на Свещенния патриарх Максим изговори Негово Проществование Знепюлски епископ, Иван, викарий на Софийския митрополит. Всенародно многоустоение в чест на Негово Свещество Български патриарх на Софийския митрополит Максим, св. Александър Невски“. (Пълният текст на словата четете на стр. 5)

На много и богата деля, Свещенния владко!

Александра КАРАМИХАЛЕВА

От стр. 7

Емблематичният храм „Св. Александър Невски“ е велико архитектурно дело и украсява не само София и самата Българска църква, но и за цялото ни Православие представлява украсиена. Той е център на молитва, утеха и украсяване на вярата и надеждата в Троицния Бог. Всички потрудили се за въздигането на този храм заслужават вечна слава и благодарност, която признава по кристаличната светла силата и красотата на Православие.

От друга страна, сватата икона „Джостата естъ“ със дъди енен вешествен спомен за чудото, чрез което се баде на цялото Православие едночненният Богородичен свещенославен храм.

Отправме поздрав към Ваше досточестно Свещество по случай 98-годишнината от Вашето рождение. Да бъде името Господне благодарено чрез Вашия живот, посветен на нашия Господ Исус Христос, и за Българска Църква в този труден и критичен за историята период.

Накрая отправяме благодарности и молитвата ни към Пастиреначалника на Църквата, да Ви дарува непрестанна срдана и духовна сила за укрепване и радост на богочраханото Ви паство.

С това прегръщам и Църквата цялува Ваше досточестно Свещество, като оставаме с особена почит и дълбока вяра в Христа Бога.

† АНАСТАСИЙ

Архиепископ на Тирана, Дирахи и цяла Албания

✠

Имам високата чест и голямата радост, с дълбоко чувство на уважение да представявам на Негово Свещество Вселенско Свещество и Патриарх на Българската православна църква.

Загтова първо препознавам на Негово Свещество Българския патриарх г-н Максим патриарх поздрав и пожелаван на Вселенския патриарх г-н Вартоломей, който се моли на Човечколюбба и Всецърковен Бог за Ваш Свещество и особено днот отправя молитви и просьби към Него за избраната Българска православна църква и за благочестивия народ на тази страна.

Вселенският патриарх Вартоломей духовно присъства туи и чувствателно се облизва до нас, се радова и радува по повод тържественото отбелязване на този свещени годишнина на БПЦ. Присъствието на мое смирение на този празнични събития не е просто едно днот формалност или проява на любовност сама по себе си, а е присъствие същностно, мотивирано за дълбоки отношения между двете Църкви. То е присъствие на любовта и на братската обич.

Негово Всесвещество Вселенският патриарх Вартоломей благодари срдечно на Ваше Свещество за поканата и непоколебимо вяра, че тези официални празнични събития ще укрепят свиеше братския народ на България и ще го подпомогнат в придобиването на по-висок и единствен духовен, социален и културен напредък и растеж.

Смирено мисля, че всички това, което се направи и се прави от Българската църква в тези дни, е значимо историческо събитие. Неспорима истина е, че Българската църква достигна до този върховен исторически момент, полагайки, поставена под постоянен натиск, трудни усилия и немалко борби. Но изпитана чрез множество борби и жертви, тя създаде накрая една шедство на изкуството, едно истинско украсиена, бурно възхищение като един чуден и обладател на „Ставропигилияна храм-памятник „Св. Александър Невски“, познат и прочут по целия свят. [...]

Пожелавам, с неколебима любов и братска благодарност, на Православната църква на България да има непрестанно благодарност на св. Александър Невски, ведно с Богородицата благодат и покровителството на Праса Богородица „Джостата естъ“, велика чудворна икона, както и непрестанен успех в продължаване преподаването на Възкресната Святилина на Църквата, за слава на нашия Спасител Христос за утеха и поддръжка на вършещите и на благочестивите православни българи, които пребиват до този прочут и величествен патриаршиски храм, за да намерят в него любов, мир, и още спасителни години за своите души.

† ГЕНАДИЙ, митрополит на Имплия и Мелта, председател на Вселенския патриарх в ВАРТОЛОМЕЙ

Снимки и фот.: Весела ИГНАТОВА
Десисава ПАНАЙОТОВА и Аманас ДИМИТРОВ

Приветствия от български

Ваше Свещество,

Присметте моите най-срдечни благопожелания по повод Вашия празник.

Днес, когато светът с изпадна пред реална предизвикателствата, ролата на Църквата, като изкован патник на традиционните български добродетели и на Българската държавност, става все по-важна.

Ето защо високо оценявам Вашия личен принос за утвърждаването в обществото ни както на нашите национални, така и на универсалните християнски добродетели.

Вече повече от четири десетилетия Вие работите неуморно за утвърждаването на Българската православна църква като предизвикателствата за всички православни вярници. Вашите действия и послания неизменно се вбсе си дълга вяра и любов, сила и енергия, разбиране и толерантност.

Желая Ви крепко здравие и иска дадела Ви бъдат водени от мъдрост и благочестие.

На многата лега!

Росен ПЛЕВНЕЛИЕВ

Президент на Република България

Ваше Свещество,

С чувство на дълбоко уважение се прекланям пред Вашето дълготелно и искан да видна своите специални поздрав за църковната Ви дейност за утвърдителна, колкото подготвя при отстояването на изконните християнски ценности.

Високо досетен е дълготойшиният Ви всегоден труд за укрепването и единенето на Българската православна църква като христелна на работата намет, благочестие и добруването на Българския народ.

Отправям своите благопожелания за здраве и сили в служебния Ви като Предстоятел и духовен водач на Българската православна църква!

Бойко БОРИСОВ

Министър-председател на Република България

Ваше Свещество,

За мен с големо удоволствие да Ви поздравя по повод 98-мата Ви годишнина. По този повод бих искал да Ви пожелаем крепко здраве и духовни и телесни сили, за да продължавате още дълго време Вашето служене за благо на Отечеството ни и на православния ни народ.

Като духовен водач на Българската православна църква Вие неуморно работите за нейното единство, за укрепване на нейния авторитет, и допринасяте за утвърждаването в българското общество на традиционните православни ценности.

С дълбоко уважение,

Кристиалина ГЕОРГИЕВА

Член на Европейската комисия

Ваше Свещество,

Благоговейно и с поклон Ви поздравявам за деняния Ви рожден ден! На Вас е отредена високата чест и отговорно задължение да застанете начело на Българската православна църква като Българския патриарх и Софийския митрополит.

Пристъпвам Ви с откровена и дълбока признателност за силата на Вашия дух и достойната разумност, която проявявате на най-високия пост и напана Църква, за да укрепва православната вяра.

На Вас Ви беше препоръчано да водите своето време в прерватни времена за духовност, но и днес, когато има много тежби в живота, не са много джонните пастиров, изпълнявали подобен погват в своето служение.

Позволете ми да Ви изразя своето откровена благодарност за благогората Ви отгивност, защото като Софийския митрополит винаги сте откликвали на идеите на Столичната община и това допринася да се състоят много съществени прояви, придобили подобаващ публичен израз на възвишено тържествуване. Благодаря Ви, че във Ваше лице Столичната община срещна един достоен съработник.

На Стр. 9

Президентът Росен Плевнелиев и други официални лица по време на тържественото богослужение

ДЪРЖАВНИ ИНСТИТУЦИИ И ОБЩЕСТВЕНИ ОРГАНИЗАЦИИ

От стр. 8

С искрено сърце Ви желая Божие благословение и много уют по пътя на духовното и административно поприще.

Нека Вашето христологично служение, на което сте поветили живота си, Ви носи и заинапред много духовни радности от плодотен на Вашия труд в полза на православния български дух.

На многата и благая лета, Владико!
Целувам архиастирската Ви десница.

Йорданка ФИЛИДЖКОВА
Кмет на София

Ваше Светейшество,

Щастлив съм да отпраща към Вас своите сърдечни поздравявания и пожелания по повод Вашия рожден ден. Достопочтен Ви възвръщат неминуемо създателя ресект и възхищение, а именно признанието и делото Ви, което е в утроба на Бога и българския народ, Вашето погнито едновременно житие придобива аурата на свето.

В най-тъмните периоди на българската история – в най-отдалеченото минало, и в по-ново време – нанаги, когато свободата на българския дух е била залпана, Църквата е проявявала митрополитска и създателят рол. Българската православна църква стори изключително много за утвърждаването на онзи дух на естествена и религиозна толерантност, благодарение на който България се превърна в уникален остров на стабилност на Балканите. Една от нейните най-ярки изяви бе съпричастността към спасяването на българските евреи.

Вие сте свидетел на три епохи от историята на България и на Църквата, а Вашето служение като патриарх премина през съдобен исторически период – както през изпитанията и трудностите по време на атлентичния комунистически режим, така и по време на последващото възраждане на православната вяра в условията на свобода и демокрация. Вие успешно преодолете Църквата и вършатите през трудните години на разединение сред православната общност, така че днес тя има възможност да бъде духовен и морален ориентир за българския народ.

Във Вашето житие всеки ще открие разнообразната дейност на един образован Божият слуга и талантлив църковен организатор. Изкачвайки всички стъпала на църковната йерархия – от йеродяк през йеромонах и архимандрит до епископ, близък години наред Главен секретар на Светия Синод, вие системно закономерно вече 41 години сте Патриарх на всички Българска православна църква.

Ваше Светейшество,

Примете моите най-искрени пожелания за крепко здраве и енергия, които да Ви позволят още дълго време да работите все така успешно за духовното въздигане на България и за посяването на Божията истина.

На многата лета, Светейши Владико!

Николай МЛАДЕНОВ
Министър на външните работи

Честото рождение, Ваше Светейшество,

Примете най-искрени благопожелания от мен и цялото българско войнство по случай Вашия рожден ден!

През есея си живот, отдаден в служение на нашия Господ Исус Христос, Вие съживявате молитвените Всевиния за успех, здраве и спасение на българския народ.

Вашата истинска вяра, отговорност и моманеско служение са пример за покаяване и всички нас.

Нека нашите небесни Отец Ви дава сила да просите милост за всички наши воини и за славата на Българската армия.

На многата лета!

Аню АНГЕЛОВ,
Министър на отбраната на Република България

Ваше Светейшество,

Поздравявам Ви с навършването на 98 години и Ви поднасям дълбоко си признание за това, че продължавате с твърда вяра и високо съзнание да работите неуменно за издигане на духа на българите и за прославянето на светата ни Православна църква.

От сърце Ви пожелавам добро оздравяване и нека Бог Ви дари още дълги години с крепко здраве, духовни сили и бодрост, за да спомогнете да пребъде единството на църквата, благоденствието и единството на българската нация.

На многата лета!

Веджи РАШИДОВ
Министър на културата

Ваше Светейшество,

Примете искрено ми поздравления по повод вашия рожден ден.

Уверен съм, че българската вяра и заинапред ще ни води към Иъти, Истината и Живота.

Желавам здраве, сила на духа и успехи в отговорната Ви мисия.

Сергей ИГНАТОВ
Министър на образованието, младежта и науката

Ваше Светейшество,

Изпитвам с радостно чувство, с удоволствие Ви честият рожден ден.

Желят от сърце Бог да Ви дари със здраве и още много и благословения животни!

Ваш,

Йордан БАКАЛОВ
Председател на Колежиста по припана по човека, вярнопопеодената, младежите и петници на сръждоити

Ваше Светейшество,

По повод личния Ви празник, поднасям поздравления и най-добри пожелания за много здраве и благополучие!

Вярвам, че изпитанията пред духа и тялото Ви ще бъдат възградени с мъдрост и сила и Ви пожелавам спокойствие и делотворност.

Поднасям почитанията си.

С искрено уважение!

Проф. Лазар ГРУЕВ
Председател на Възрожденския колективен съд

Ваше Светейшество,

За мен е чест и истинска радост да се обръна към Вас по случай рождения Ви ден.

Използвам привития повод, за да изкажа искрено си уважение към Вашия изключителен дух, както и към енергията и вселъживащостта, с които изпълнявате високоотговорната си работа.

От сърце Ви желая здраве, бодрост и дълготелити!

С уважение,

Борис ВЕЛЧЕВ
Главен прокурор на Република България

Ваше Светейшество,

Примете най-искрените ми поздравления по случай рождения Ви ден!

Използвам привития повод да Ви пожелаия много здраве, силно възхищение за професионалните блестящи предизвикателства във Вашата дейност и за успехи във всички направления.

С уважение,

Владимир ЯНЕВА
Председател на Софийския съдебен съд

Ваше Светейшество,

От името на Управлението съвет на Българската народна банка и лично от мое име Ви поздравявам най-сърдечно по случай Вашия рожден ден!

Изпитвам от чувство на най-искрено уважение към Вас като личност, която е духовно обогатена на православните български, би искал да Ви пожелаия успех във Вашата българостинна мисия. Вярвам, че религиозните и моралните ценности, които носите християнската вяра, са изключително важни за нашето общество и допринасят за неговата солидност, солидарност и развитие. Убеден съм, че Вашият авторитет, достойнство и дажновност ще бъдат и заинапред гарант за утвърждаването на Българската православна църква като сили от основните нравствени стовери на нашия народ.

Използвам случая да Ви пожелаия също така добро лично здраве и дълготелити.

Честит празник!

С уважение.

Иван ИСКРОВ
Управител на БНБ

Ваше Светейшество,

Камбаната на Патриаршията храм „Св. Александър Невски“, която дълго бива празнично, ме посещават, че Ваше Светейшество празнува рождения си ден, в синхрон с притегнатото на почитаемата икона на Богородица, дошла от Атон.

Ние християне – католици и православни, с особено обич почитаме Преподобната Дева Мария, тясно присъединява към свещеността дело на Божествената и Сви. Поклонничият лъч на земята, непрестанно призовава неговото покровителство, като я чувствем съпътник и сестра във вярата и в теранията на живота.

Възлюбено от всички и притежано на тази специална икона в София, се обръщам към Славната Богородица и моля за Ваше Светейшество дълъг живот и крепко здраве, което е особено вяр на Успешата на човека. Той в огромната Си любов за нас „дце върху Си нашите немощи и понесе нашия нещастие“ и „чрез Неговите рани ние се изцеляваме“ (Еф. 5:34).

Духовно присъединен към радостта на Българската православна църква, позовавам пред Вас своите дълбоки чувства на уважение и почит.

На Ваше Светейшество предан

Архиепископ Изгнаний ЕФОНЕИ
Апостолскиа нушищ

Ваше Светейшество,

Примете от всички жители на Ловеч искрени поздравления за Вашия рожден ден!

Вашият живот е неразривно свързан със самоотвержено служение на Бога, българския народ и Ловеч. Безгранична любов, висока гражданственост и мъдрост са присъщи на Вашата дейност, Ваше Светейшество!

В този рожден ден примете пожелания за здраве и бокия ползота!

На многата лета, Ваше Светейшество!

Мичко КАБАЦАНДЖИЕВ
Кмет на Община Ловеч

Ваше Светейшество,

Поздравляте ме от името на православието на Община Троян, от името на нашите съграждани и лично от свое име, да Ви поздравя по повод Вашия рожден ден!

Многогодишното Ви духовно дело, отдадено на православието на Църквата, на любовта и разбирателството между хората, допринасят за единството на светото православие.

Във Ваше лице изразявам почит към Българската православна църква, допринасят за съхраняването ни като народ.

Ваше Светейшество,

Нека Бог Ви дава здраве и сили, вяра и надежда в духовното издигане на всички български!

Донка МИХАЙЛОВА
Кмет на община Троян

ЮБИЛЕЙ

130 години от полагането на основния камък

• ИДЕЯТА

На 10 февруари 1879 г. в старата българска столица Търново тържествено било открито Учредителното събрание на новосъздаденото Българско Княжество. В заседанията от 13 януари Петко Каравелов заявил, че Събирането има особено важно, свещено дъло, „тъй като

нямаме никакъв паметник на освобождението си, да задължим народа тържествено да построи храм в Търново на Чаше теве (грец. Царейко), който храм да се посвети на Александър Невски – руски светец и герой. Думите му били заглушени от продължителни и възторжени възгласи.

След идването на княз Александър Батенберг в София, към средата на 1879 г., той се заинтересувал от решението за издигане на храм-паметник в чест на загиналите за Освобождението с патрон св. Александър Невски, който се смятал за покровител на руските монарси и държавя. Младият български княз бил участник в Освободителната руско-турска война, а също и паметник на император Александър II и негов съменник. По всяка вероятност това е било причината Батенберг да прояви голяма заинтересованост за осъществяването на идеята.

На втората сесия на II Обикновено народно събрание от 17 декември 1880 г. Петко Каравелов по инициатива на княз припомнил решението на Учредителното събрание за строеж на храм-паметник и обявил „заявлението на нашия господар“ този храм да се издигне в София, а не в Търново.

• ЦЕНТРАЛНА КОМИСИЯ

По случай третата година от Освобождението, 19 февруари 1881 г. (ст. ст.), българският княз Александър II се обърнал към народа с прокламация: „Да се въздигне в столицата ми великолепен храм в името на св. Александър Невски, в който да се възнесат молитви към Вседъшителя за благоденствието на Царя-освободител и неговия народ и за упокоение душите на падналите за освобождението на България герои“. В прокламацията прилетел на Княжеството били приканени, всеки да донесе своята лепта за съоружаване на честият този храм: „За тази висока цел – всеки донесе благо!“.

Седмича след обнародването на прокламацията, на 26 февруари 1881 г. князят поканили в двореца министър-председатели, министри, обществени дейци, Софийския митрополит, столични кмет и др. Под председателството на Александър Батенберг била създадена Централна комисия за върхове надзор и организация по изграждането на храм-паметника. Било решено след една година тържествено да бъде положен основният камък.

Неотложна задача било да се започне събирането на средства за строежа чрез доброволни дарения от целия български народ. За целта предвидили създаването на общински и окръжни комисии, които се задължавали на всеки два месеца да дават отчет за събираните средства. Минималното и времето на председатели и на членовете от Централната комисия било ангажирано с политическите събития, развиващи се в страната и Европа. Затова едва на 3 февруари 1882 г. Министърският съвет гласувал решението за полагането на основния камък на храм-паметника и определило местоположението му – югоизточно от старината базилика „Света София“.

Храмът - паметник на Освобождението

• ПОЛАГАНЕ НА ОСНОВНИЯ КАМЪК

На 19 февруари 1882 г. София осмънала в области и лек дъжд. Местото било различено и украсено и започнал да се стича многоброен народ. Дошли и официалните лица – членовете на новосъздадените Държавен съвет, офицери, чиновници, духовенство, ученици. Присъствали дипломатическите представители на Русия, Англия и Румъния. Делегираният Левкийски епископ Гервасий, а присъствалото на Софийския митрополит Мелетий и цялото столично духовенство, отслужили панихида за покойния руски император Александър II. След това той прочел текстове, които щели да полагат с основния камък. Първият бил гравиран на метална плоча, а другият – изписан на пергамент и подписан от княз ексарх Исидор I, министрите, софийския кмет и от представител на българите от Източна Румелия епископ Гервасий. Паметният текст съобщавал, че храмът е паметник за събитията, разигрвали се по време на Освободителната война, които извадили из под юго на българина в свобода и светлина зполучили до тогава български народ“.

Местото, където е положен основния камък (в ляво) на храма през 1882 г., от княз Батенберг.

Пергаментът бил поставен в метална цилиндрична тръба, заедно с няколко златни монети, и зазавид в положението основен камък. Князът и министрите символично ударили с чук по камъка, след което той бил зациментиран. След ритуала войските минали в церемониален марш пред княз Александър I. Вечерта обществено и политическите дейци били поканени на пищен банкет в „Славянския беседат“. До започването на строежа, местото на основния камък било заградено с дървен стобор.

• ОРГАНИЗИРАНЕ НА КОМИТЕТ

По разпореджение на княз кмет Централната комисия била създадена и комитет, чиято главна задача била да организира събирането на средства за изграждането на храма-паметник. За членове на комитета били назначени видни обществени дейци, като най-деен бил дуплогодичният председател иконом поп Тодор Митков. За кратко време въпросният комитет създад мрежа от съмишленици в почти всички области, където живели българите. Княз Александър I насърчавал инициативата на членовете му и сам се старал да ускори започването на строежа. Той подарил на фонда твърде голямата за времето си сума от 5000 златни лева. Отзовали се и редица други обществени дейци. Чрез Министърския съвет в Народното събрание било внесено предложение за отпускане от държавния бюджет на ожегодна помощ за строежа. Ролята се и идеята в софийските църкви да се поставят кутии за пожертвования, които да се отварят периодично. Селяните от селата Княжево, Горна бани, Бояна и Долна бани донарали по една-две волски коли с камъни, като по този начин дали своята лепта за издигането на храма.

• ИЗБОР НА ПРОЕКТ

Ограничените средства не позволили на организаторите да обявят конкурс за архитектурен проект на храма. След дълго разсънивание решили да потърсят помощта на Русия. През 1881 г. Министерството на общите сгради, пътищата и съобщенията (МОСПТ) помолило офици-

ално имета на Санкт Петербург да им предостави готов проект за храм. По това време там били приключил конкурс за направата на параликс на мистото, където бил обявил император Александър II, за който постъпили няколко предложения. Кметът се оказал особено любезен и изпратил в София снимки и скици от журюрирните проекти. Те били изложени в тогавашната държавна сграда на Народното събрание, но депутатите представили избора на княз и Министерския съвет. Министър-председателят Драган Цанков подбрал три от изпратените пет проекта и ги представил на Александър Батенберг. На 28 ноември 1883 г. от кабинета на княз уведомили Министерския съвет, че одобрен проектът на руския академик архитект Иван Соколович Богомолов.

По решение на Министерския съвет акд. Богомолов бил поканен от МОСПТ да посети София, да направя оглед на терена и да увеличи обема на храма, за да покрива името 1200 около 8000 Богомолов. На 22 април 1884 г. архитектът пристигнал и на 1 май сключил официалния договор с МОСПТ. Богомолов се задължавал да изработи всички необходими плановете в рамките на 6-8 месеца, като разходите за храма да не надхвърлят 2 милиона лева. Авторският му honorar бил определен на 8000 рубли, като нямало да ръководи пряко строителството.

Акд. Богомолов не спазил уговорения срок и представил плановете на части чак до месец август 1885 г. Те били пригледани от техническа комисия, която в 18 август 1885 г. решила, че „постройката може да почне“. Но погрешка политическа обстановка. Както е известно, последвала Съединението на Княжеството с Източна Румелия; след това Руско-българската война; през август 1886 г. княз Александър Батенберг бил детроениран, а през ноември били прекъснати дипломатическите отношения с Русия; на 25 юни 1887 г. Велико-то народно събрание избрало за нов княз Фердинанд Сакс-Кобург-Готски; новият министърски кабинет бил враждебно настроен към Русия и не поощрил започването на строежа.

През тези години членовете на комитета се събирали рядко и почти не постъпвали средства за финансиране. На 8 декември 1891 г. починал авторският председател на комитета поп Тодор Митков и на негово място бил издигнат по-слабо активният Богдан Горанов. За десетгодишното си съществуване от 1882 до 1892 г. комитетът успял да събере едва 783 000 лева.

• РЕШЕНИЕ ЗА СТРОЕЖ

След падането на Стамбуловото правителство политическият климат бил развратен и настъпило помилорение в Русия. На 30 юни 1895 г. Министерският съвет взел решение да се възобнови строежът на храм-паметника. По молба на МОСПТ акр. Арлод Колап за един месец разработил подробна строителна програма, която представлял през месец септември 1895 г. за одобрение. Според нея цялата постройка, без тенежната украса, трябвало да бъде завършена за шест години.

и 100 години от завършването на строежа

Освен това работниците и материалите трябвало да бъдат български. Само „такива, какви имаме в страната ни могат да се възползват на „чужденци майстори“.

● СЪЗДАВАНЕ НА СТРОИТЕЛНА КОМИСИЯ

В началото на 1896 г. Министерският съвет приел строителната програма и възложил върховния надзор за нейното изпълнение на МОСПС. По същото време Софийското градостроително управление уредило извършването на площта около бъдещия строеж. МОСПС одобрил поемните условия за планирането на терена. На 28 февруари 1896 г. министър Михаил Маджаров назначил членовете на Строителната комисия. От този ден комитетът на фонда за храм-паметник „Св. Александър Невски“ бил разпуснат и изградено му поела Строителната комисия. В работата на тази комисия се нахождали с ерудицията и себеприщанието си Петко Момчилов и Йордан Миланов. Те били архитекти от първата генерация дипломирани български строители.

Понеже предишният архитект акад. Ив. Богомолов бил починал, решили да търсят „един архитект с известност, знаещи на църковната руска архитектура и вещ строител“. До намирането на такъв архитект Строителната комисия решила да си вземат терминът, да се набавят камъни за зидарията на основите и да се закупят негасена вар. За ръководител на изкопите работи и доставката на материалите с министерско решение бил назначен арх. А. Колар, а коридората на терена била възложена на строителя Андрей Гергинов.

● ИЗБОР НА НОВ ПРОЕКТАНТ

През пролетта на 1896 г. за коронясването на руския император Николай II за Санкт Петербург отпътувала българска делегация. В състава и влизал видният архитект д-р д-р Вилхелм фон Найден Герок, който бил замолен от МОСПС да потърси вестен архитект. Герок съвместно излъчил възстава и предложил проф. Александър Иванович Пומרанцев, преподавател по архитектурата в Императорската художествена академия в руската столица. От МОСПС му отплатили официална почта, той я приел и в началото на септември 1896 г. пристигнал в София, за да проучи архитектурно-строителни условия. При направените сондажи се установило, че почвата е глинесто-песъчлива, а на дълбочина 9-10 м има обилни подпочвени води. На 11 септември 1896 г. се правело заседание на Строителната комисия, учелият архитект бил взето решение „комитет да бъде съставен от катедрален, с обем за около 5000 богомолци. Приели предложенията на проф. Пומרанцев да се разширят окончателно условия, материалите да бъдат доставени чрез път, а изпълнението да се стопанисва руски“. Бил сключен и договор с архитекта, който се съгласил да работи проекта, като разшири храма обемно, но стойността му да не надхвърля 2 млн. лева. Възнаграждение за проекта и за ръководството на строежа било 10 процента от стойността на построената сграда.

Послеващи няколко години на недоуразумения, прекъсвания, безочерна размяна на писма, телеграми, молби и пр. Архитектът обещава, а нищо не изпълнява, но съвременно бил и доста ангажиран. През тези години се сменили няколко правителства и няколко време да се занимават със строежа на храма. Преговорите за подписването на договор с проф. Ив. Пומרанцев продължили и до септември 1904 г., главно поради заветост на архитекта. Едва на 31 март 1904 г. бил подписан окончателният договор, който задължавал Пומרанцев да преустрои проекта, представен през 1885 г. от акад. Ив. Богомолов, като увеличи размерите на храма и проектира галерия, съгласно предложението от него списък, одобрен от Министерството на вътрешните работи. Храм-паметникът трябвало да се вмести по разходи в сумата от 3,5 млн. лева, но без живочисната украса.

● СТРОИТЕЛНИ ОПЕРАЦИИ 1904 – 1913 г.

От пролетта на 1904 г. започнал нов период в историята на строежа. През месец май с. г. в София било организирано Строително бюро, оглавявано от арх. Александър Нев. Свиридовски и арх. Николай Овчаров. Бюро отново представител на главния архитект. Негови членове били и арх. Ал. Яковлев, двама надзиратели и един писар. През месец юли 1904 г. бил обявен търг за изкопните операции, които бил сключен от Никола Димков и сътрудничил му инж. Христо Овчаров. На 9 август 1904 г. била направена първата копка и така след

толкова години протакане най-сетне започнало строителството на храм-паметника. През ноември с. г. започнало изливането на бетонния слой за изграждане на основите. Поради настъпващата зима изливането на основите завършило чак на 27 май 1905 г.

След търг започнало строителството на каменната основа и надземната зидария. Поради недостиг на тухли строежът почти спрял и едва на 16 май 1906 г. каменната основа и цокълът били готови. Градежът на стениите започнал доста усукорено. Корпусът на храма бил излян изцяло от тухли без използването на бетон. Зидарските работи продължили само през строителния сезон от март до октомври или ноември на 1906 – 1908 г. През месец май 1908 г. стениите на храма вече се издигали на 20 м над нивото. Започнали зидането на куполните барабани.

С направеното на строежа се засилвали и спорете между Строителната комисия и Строителното бюро, заради промените, които руските архитекти непрекъснато правели. Порасели се спорове между главния архитект проф. Пומרанцев и Строителната комисия в качеството на изтънченото на шестдесетия му договор през март 1910 г., когато според първоначалния проект трябвало да бъде завършен и строенят. Постройката обаче била донесла от приключване и участието на главния архитект било намалено. Той запуснал се наложило да се заключи договорът му с още две години.

● ВЪТРЕШНА УКАРА

През 1910 – 1912 г. работниците на предприемача Георги Савов поставяли вътрешната мазица. На някои места, където стениите били вече изцяло, започнали да се работи за украсата. Особено внимание и старание било оказано при извършването на иконостаса от мрамор и останите части от външния мрамор, алтабаст и икони, различните метални декорации, десетите кавалети икони, които заели местата си по иконостасите и куполите, и най-евно оторнатата част на стениите, които трябвало да се покрие със стенописи, всичко това изискувало изключителни професионализми от проектантите, художествено вкус, чувство за хармонична връзка с архитектуратурата есна. Нукно било големо напрежение и силно напрежение на Строителната комисия, за да подготвят договорите със специалистите, които изпълнявали поръчките, да се наблюдава спазването на сроковете и навреме да се изпълнят договорените възнаградения.

Използването на иконите на страничните два иконостаса било възложено на А. Митов и Ив. Мърчанка, а на централния иконостас – на руските художници Виктор М. Васнецов, Николай Ал. Брукич, Александър А. Киселев, Сергей Т. Шеловиц, Василий Ев. Савински и Александър Н. Новоселков. Тезиците изпълнения са един от най-добрите образци на късната християнска живопис в периода на нейния упадък. Във в иконосталното пространство в храма безспорно са двете икони на В. М. Васнецов „Иисус Христос“ и „Св. Богородица“. Според специалистите те могат достойно да се нарекат сред най-добрите образци на източнорусованото църковно изкуство. Голяма художествена стойност имат и иконите на двамата български художници А. Митов и Ив. Мърчанка. При украсяването на храма със стенописи участвали 13 руски и 11 български художници. В монументалната живописна украса били съблюдавани основните догматични условия в източнорусованата канон. В горните части на храма е разкрита обаята космогоничен свят, който е свързан с иконите на „Св. Богородица“ и „Св. Петър“ от Страния и Новия Завет. В украсата е подчертан българският характер на ламетника. Иденте за възникването и утвърждаването на Българската църква, създаването на славянската писменост и култура, българските народни жетива на руския народ, гадане за свободата, били развити в доволно широки мащаби.

● КАМБАНИТЕ

Тържът за изработката на камбаните бил проведен на 30 април 1910 г. и го сключил Павел Н. Финландски от Москва с възлагателен срок от 5 месеца. Камбаните обаче били завършени през месец юни 1911 г. и превозени по море от Одеса до Варна, а от там по железницата до София. От Централна гара до храма те били преварени със специална волска кола, изработена и декорирана от Русия. Тя издържала товара над 15 тона и била телгвена от алковете на пролуките „драматургички“ колеси.

Монтирането на камбаните станало под надзора на Анисим М. Лиски от Москва. При товагващата техника издигането на изключително тежките камбани до камбанарията площад, на 45 м височина, било извършено от алковете на тритоната камбана чрез макар, скрипел и телено въжче. При издигането на една от камбаните тя се

отскочала и паднала, загинали трима работници. Монтирането било продължено през месец юли до гарази вметана и се обезопасил местото. Оканването продължило около седмица.

Камбаните били 12 на брой, като най-голямата тежала 11 758 кг, а най-малката – едва 10,2 кг. Най-големите камбани били украсени с релефни изобразения и икони на Иисус Христос, св. Богородица, св. Александър Невски, св. цар Борис Покръстител, св. Иоан Рилски и др. На всяка от тях била означена датата на отливането и тежестта ѝ.

● ВМЕСТО ЕГИПОТ

Постройката на храма била приета за завършена през 1912 г., въпреки че някои допълнителни операции в крилата, по засводената и отгигителната инсталация продължили и през 1913 г. Завършил така нареченят условно „строителен“ етап в историята на храм-паметника. Изградено му продължило вместо планираните шест, четири десет години и включвало 185 предприятия – главно, вътрешните и спомагателни. Застроената площ била 3160 квадратни метра, а общата кубатурата на храма възлизала на около 86 000 кубически метра. Стойността на построен храм възлизала на рекордната за онова време сумата от 5 669 689, 89 левови.

Триумфният външ на най-голямата храмова камбана опалил София и околността ѝ и на 13 март 1913 г. възвестяващ победата на българските войски при превземането на здрвата крепост на Одрин през Балканският проход.

Освещаването на храм-паметника било насрочено за 2 август 1912 г., когато трябвало да честват 25-годишния юбилей от възвръщането на цар Фердинанд на българския престол. Честванията били отложени за месец октомври по поръка започването на Балканската война била обявена всеобща мобилизация. Послеващи Международноциническата и Първата световна война. Така освещаването на храма се проточило през годините. Тях като начално триумфално, тежко освещаване станало през 1924 г., на 12, 13 и 14 септември.

Така най-рано замислятната да увековечи Освобождението на България от турско робство български ламетник бил завършен един от последните. Почти половин век – от решението на Учредителното събрание в Търново до освещаването през септември 1924 г. – той се строял, украсявал, изначкал по-благотворителен модел да изпълни основното си предназначение на молитвен дом. Бурите на политическите събития върхотили една след друга, но не прехвършили решението да се идеята този толкова импозитен, великолепен по украсата си и същепаметник на българската благодарност. Днес той се нареджа сред шедьоврите на източнорусованата архитектура на Балканите в ново време.

Д-р Ив. Митов, ТЕМЕЛНИК
Архитект списък Борис ЦАЦОВ

